

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium Josefa Ressela, Chrudim, Olbrachtova 291
Název a číslo OP	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, CZ. 1.5, Název projektu: Inovace ve vzdělávání na Gymnáziu Chrudim, reg.č.:CZ.1.07/1.5.00/34.0249
Název šablony klíčové aktivity	III/2 Zvyšování kvality výuky prostřednictvím ICT
Tematická oblast (předmět)	Český jazyk a literatura
Název sady vzdělávacích materiálů	Literatura raného novověku.
Jméno tvůrce vzdělávací sady	Mgr. Michal Hanč
Číslo sady	III/2-2-1-17
Anotace	Materiál zachycuje historické pozadí vývoje české literatury v době před bitvou na Bílé hoře a po ní, ukazuje členění české literatury v této době a zabývá se její první částí – domácí literaturou.
Ověřeno ve výuce: ročník, třída, dne, předmět	1. ročník, třída 1.A, dne 16.5. 2012, Český jazyk a literatura

BAROKO V ČESKÉ LITERATUŘE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

historické pozadí

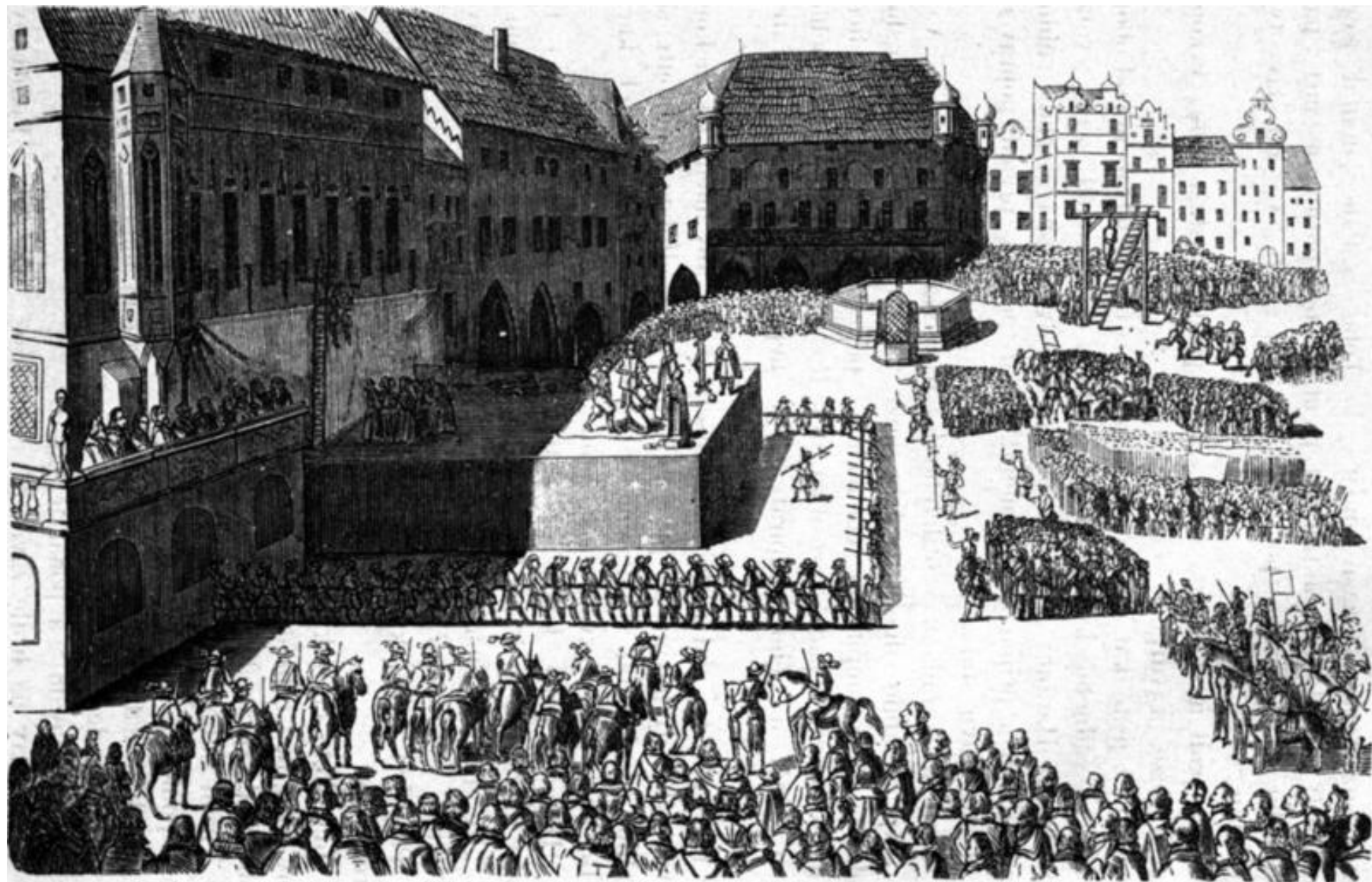
- 23.5.1618 druhá pražská defenestrace
→ císařovi místodržící (Slavata z Chlumu, Bořita z Martinic) vyhození z oken
Pražského hradu → počátek třicetileté
války (1618 – 1648), resp. její první fáze
(tzv. válka česká)
- 8.11.1620 bitva na Bílé hoře → vojska
českých stavů x vojska rakouského císaře
(Ferdinand II.) → vítězství císařských
vojsk

doba pobělohorská

- po bitvě na Bílé hoře tvrdá opatření proti české šlechtě i měšťanstvu → zatýkání, konfiskace majetku, odchod ze země
- vrcholem poprava 27 českých pánů na Staroměstském náměstí v Praze (21.6.1621) → mj. Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic, Václav Budovec z Budova, Ján Jesenský ad.

poprava 27 českých pánů

Obr.1

doba pobělohorská

- r. 1627 vydáno Obnovené zřízení zemské (mj. právo Habsburků na český trůn, zavádění němčiny, katolictví jako jediné náboženství) → velká vlna emigrace
- plné prosazení habsburských mocenských zájmů až po skončení třicetileté války (1648 – vestfálský mír)

literatura doby pobělohorské

- rozdělení na dvě „větve“:
 - A) domácí literatura
 - a) oficiální
 - b) lidová a pololidová tvorba
 - B) exulantská literatura

A) domácí literatura

a) oficiální literatura

Bohuslav

Balbín

(1621 – 1688)

Bohuslav Balbín

- historik, teoretik literatury, básník, dramatik
- narozen v Hradci Králové
- člen jezuitského řádu
- vystudoval teologii a filosofii, učil na řádových školách
- sympatie s Komenským a českým lidem
→ odsun z kulturního života (Praha)
- svá díla psal latinsky

Bohuslav Balbín

spis **Výtah z dějin českých**

→ koncipováno jako oslava národní minulosti a podpora soudobých snah o národní uvědomění

Bohuslav Balbín

spis **Učené Čechy**

→ první pokus o soupis české literatury od jejích počátků po autorovu současnost

Bohuslav Balbín

spis **Rozprava na obranu jazyka
slovanského, zvláště pak českého**

(1672)

→ latinsky psaná vášnivá obrana češtiny
proti germanizaci

→ vydána až o sto let později (1775)
v době národního obrození

→ čít. s. 93

Bedřich Bridel
(1619 – 1680)

Bedřich Bridel

- básník, jezuitský misionář
- vystudoval teologii a filosofii
- profesor na Karlově universitě
- psal legendy, básně, písně, díla filosofická

Bedřich Bridel

lyrika **Co Bůh? Člověk?** (1658)

→ duševní náboženská poezie

→ meditace o nicotnosti člověka x
všemocnost a dokonalost Boha

→ čít. s. 92

Adam Václav
Michna
z Otradovic
(1600 – 1676)

Obr.3

Michna z Otradovic

- básník, hudební skladatel, sbormistr, varhaník
- autor asi 230 kompozic soustředěných v 5 sbírkách (3 české, 2 latinské)

Michna z Otradovic

sbírky **Česká mariánská muzika, Loutna česká, Svatoroční muzika**

→ p. Chtíc, aby spal → idylicky laděná vánoční píseň

→ čít. s. 93

Václav Jan Rosa
(1630 – 1689)

Václav Jan Rosa

- básník, jazykovědec, právník

Čechořečnost aneb Mluvnice českého jazyka (1672)

→ latinsky psaná puristická mluvnice

Antonín Koniáš
(1691 – 1760)

Antonín Koniáš

- kazatel, misionář, cenzor, člen jezuitského řádu
- bojoval proti protestantské literatuře → zabaveno až 30 000 výtisků (některé spáleny)

**Klíč kacířské bludy k rozeznávání
otvírající, k vykořenění zamykající** (1729)

→ seznam zakázaných knih

b) lidová a pololidová **tvorba**

pololidová tvorba

- přechod mezi oficiální literaturou a lidovou slovesností
- literatura o lidu, psána z pozice měšťanstva
- znalost lidového prostředí

František Jan Vavák
(1741 – 1816)

František Jan Vavák

- kronikář, písmák (= laický znalec bible a náboženské literatury)

Paměti

→ dokumentární zprávy, soudobé události, záznamy veršovaných skladeb, praktické rady pro všední život

→ čít. s. 94

Václav František
Kocmánek
(1607 – 1679)

F.V. Kocmánek

- básník, spisovatel, kronikář, učitel
- autor tzv. **interludií** →

interludium

- fraška z lidového života pro drobné měšťanstvo, často výsměch sedlákovi
- nevybíravá kritika, vulgarismy

F.V. Kocmánek

Interludium kratochvilné o selském hňupu chtějícím žákem býti

- parodie tehdejšího venkova
- čít. s. 94

Lamentatio rusticana

- nespravedlivé utrpení sedláků za 30leté války
- čít. s. 95

lidová a pololidová tvorba

- specifickým žánrem byla kramářská píseň (též jarmareční)
- o zajímavých příhodách (nešťastné lásky, vraždy...)
- zpíváno na jarmarcích kramáři za doprovodu flašinetu a ukazování výjevů seriálu na obrázcích, poté prodej textů písní

lidová a pololidová tvorba

- dalším oblíbeným žánrem byly **knížky lidového čtení**

Internetové zdroje:

Obr.1

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:27p.png>

/16-05-2012-08.44/

Obr.2

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bohuslav_Balb%C3%ADn.jpg

/16-05-2012-08.45/

Obr.3

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Adam_michna_z_otradovic.jpg

/16-05-2012-09.45/

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Literatura:

- BALAJKA, Bohuš. *Přehledné dějiny literatury I (do devadesátých let 19. století)*. 5. vyd. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-717-0
- DOLEJŠÍ, Pavel. *Školní slovník českých spisovatelů*. 6. vyd. Pavel Dolejší, nakladatelství a vydavatelství: Humpolec, 2005. ISBN 80-86480-58-5
- HRABÁK, Josef, Eduard PETRŮ, Antonín ŠKARKA a kol. *Dějiny české literatury I, Starší česká literatura*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959.
- MACHALA, Lubomír, Eduard PETRŮ a kol. *Panorama české literatury*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999. ISBN 80-85839-04-0
- PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2002. ISBN 80-7182-124-1
- SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka I. k literatuře v kostce*. Fragment: Havlíčkův Brod, 2006. ISBN 80-7200-973-7

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ